

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστήμες και Φιλοσοφία – Η Ανθρωπική αρχή

Το πρόβλημα της ανθρωπικής αρχής αποτελεί αντικείμενο έντονων συζητήσεων στις μέρες μας. Οι μεν υποστηρίζουν ότι η ύπαρξη ζωής στη γη αποτελεί απόδειξη για την ύπαρξη σκοπιμότητας στη φύση, άλλοι οδηγούνται απευθείας στην ύπαρξη του Δημιουργού, ή έστω κάποιας Λογικής Αρχής που διέπει την κοσμική εξέλιξη. Τέλος, άλλοι είναι επιφυλακτικοί ή ριζικά αρνητικοί ως προς το επιστημονικό status αυτής της αρχής.

Και στη χώρα μας γίνεται ο σχετικός διάλογος (Βλ. π.χ. το βιβλίο του Γ. Γραμματικάκη, «Η κόμη της Βερενίκης», τη σχετική βιβλιοκρισία στο 1ο τεύχος της ΟΥΤΟΠΙΑΣ, τις συζητήσεις στο Διεθνές Συμπόσιο προς τιμήν του καθηγητή Παπαπέτρου, Παν. Αθηνών, Δεκέμβριος 1992, κ.λπ.). Η ΟΥΤΟΠΙΑ με το σημερινό της τεύχος εγκαινιάζει ένα διάλογο σχετικά μ' αυτή την αρχή, της οποίας οι ανθρωπολογικές συνέπειες είναι προφανείς.

Πράγματι, με τη διατύπωση αυτής της Αρχής, ήλθε πάλι στην επικαιρότητα ένα πρόβλημα που τέθηκε και συζητήθηκε από τους προσωκρατικούς, ειδικά, τους Πυθαγόρειους, τον Αριστοτέλη, τη μεσαιωνική φιλοσοφία, το Νεύτωνα, τη μηχανιστική Φυσική, το Δαρβίνο, κ.λπ. Δηλαδή: η εξέλιξη του σύμπαντος καθορίζεται από κάποιο σκοπό (τέλος) και η εμφάνιση της ζωής εντάσσεται σ' αυτήν τη σκοπιμότητα, ή αντίθετα, η εξέλιξη καθορίζεται από την εσωτερική δυναμική της ύλης, χωρίς κανένα «έξωθεν» επιβαλλόμενο σκοπό;

Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύουμε ένα άρθρο του Θ. Γραμμένου, ένα απόσπασμα από το βιβλίο του διάσημου μαθηματικού Penrose «The Emperor's New Mind» και ένα απόσπασμα από άρθρο του J. Zucinski, της Ποντιφικής Ακαδημίας της Κρακοβίας. Τα δύο πρώτα άρθρα δεν αποδίδουν επιστημονικό status στην ανθρωπική αρχή. Αλλά, επίσης, είναι χαρακτηριστική η επιφυλακτικότητα του καθολικού διανοητή της Ποντιφικής Ακαδημίας της Κρακοβίας, σε αντίθεση με τη σιγουριά άλλων, θεολογούντων, φυσικών ή φιλόσοφων. Τέλος, παραθέτουμε ένα απόσπασμα από το Διόδωρο το Σικελιώτη, (περίπου 60 π.Χ.) το οποίο απηχεί τις απόψεις προσωκρατικών για την αυτόματη γένεση της ζωής και την έλλειψη σκοπιμότητας στο Σύμπαν.